

КрістінаПентій
(Умань, Україна)

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

(Методика викладання мови та літератури)

ПРОЕКТНЕ НАВЧАННЯ ТА РОЛЬОВІ ІГРИ – ІНТЕНСИВНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВНЗ

Постановка проблеми. У сучасному глобальному світі в умовах інтенсивного обміну інформацією знання іноземної мови є не просто ознакою освіченості, а необхідністю. Перед студентом, який володіє іноземною мовою, відкривається більше можливостей для розвитку та вдосконалення, а найголовніше, для професійного росту. Важливий етап оволодіння і засвоєння іноземною мовою проходить у вищій школі. Тому саме на ВНЗ покладається відповідальність у якісному забезпеченні студентів комплексом мовних знань, вмінь, навичок. Не менш важливим є високий рівень викладання мови шляхом створення умов для підвищення кваліфікації педагогічних працівників, а також забезпечення закладу належною матеріально-технічною базою.

Аналіз останніх джерел та публікацій. Питаннями методики навчання іноземної мови займалися Н. Авшенюк, Л. Аза, Т. Артемчук, І. Бім, Л. Версан, Т. Годованець, М. Палій, К. Скиба, Л. Щерба та ін. Нові освітні технології навчання іноземних мов представлені у роботах О. Бобришевої, Н. Євгенєвої, А. Зубова, В. Зуєвої, А. Кієтенко, О. Любарської, Т. Насалевич, Н. Ольховської, Л. Пироженко, О. Пехоти, Є. Полат, О. Пометун, Н. Рамзи, М. Скуратівської та ін.

Мета статті – огляд традиційних та інноваційних методів навчання іноземної мови у вищих навчальних закладах, та характеристика проектного навчання та методу рольових ігор.

Виклад основного матеріалу. У більшості ВНЗ країни студенти опановують принаймні дві іноземні мови. Тому перед студентом постає завдання швидкого засвоєння і розуміння навчального, особливо, мовного матеріалу. Однак серед усього різноманіття існуючих методик викладання та передачі інформації цей процес є досить складним і може призвести до втрати студентом мотивації до всієї системи навчання. З огляду на такі обставини, постає потреба у застосуванні методів і технологій, які б дозволили проявити творчі здібності, виявити оригінальні ідеї та полегшити у різноманітних вивченні іноземної мови як на мовних, так і на немовних факультетах ВНЗ, уникаючи бездумного зазубрювання [5].

Методи навчання іноземних мов включають різні способи. Відповідно до критеріїв діпазону і корисності вирізняють методи традиційні і альтернативні. Перші вважаються більш універсальними і частіше використовуються на практиці, другі адресовані конкретній аудиторії слухачів і можливі до використання в специфічних умовах [3].

До традиційних методів навчання належать: безпосередній/прямий метод, граматично-перекладний метод, аудіо-лінгвальний метод, когнітивний метод, комунікативний метод. Слід зауважити, що саме комунікативний метод є основним методом навчання іноземної мови на сучасному етапі розвитку методичної науки. Мета комунікативного методу - наближення до реального процесу спілкування. У процесі навчання за комунікативним методом учні набувають комунікативної компетенції - здатності користуватись мовою залежно від конкретної ситуації. Вони навчаються комунікації у процесі самої комунікації. Найважливішою характеристикою комунікативного підходу є використання автентичних матеріалів, тобто таких, які реально використовуються носіями мови. Мовлення в авзаємодіючній формі, хоч і далеко не завжди, проходить за співучастю викладача в найрізноманітніших формах: парах, тріадах, невеликих групах, з усією групою. З самого початку

учні оволодівають усіма видами мовленнєвої діяльності на понадфразовому і текстовому рівнях при обмеженому використанні рідної мови.

У рамках навчання мовлення за комунікативною методикою широко використовуються опори різних видів: змістові та смислові, словесні й зображальні, що допомагають керувати змістом висловлювання (текст, мікро текст, план, логіко-синтаксична схема), а також засвоювати граматичний матеріал; мовні ігри, що дають змогу спілкуватися в різних соціальних контекстах та ролях.

Але запорукою успішного викладання і навчання іноземних мов є звісно ж активне впровадження інтерактивних методів, які раціонально доповнювали б їх та давали б змогу урізноманітнити та вдосконалити процес їх викладання та зробити його максимально наближеним до реальних умов.

До нетрадиційних або альтернативних методів навчання належать: метод повної фізичної реакції (Total Physical Response), сугестивний метод, драматико-педагогічний метод, мовчазний метод, груповий метод. До інноваційних навчальних методів можна віднести: навчання з комп'ютерною підтримкою (CALL), метод сценарію (storyline method), метод симуляцій, метод каруселі, метод навчання по станціям, метод групових пазлів, метод рольової гри, метод «кейз-стаді» (робота над проблемними ситуаціями, студенти розглядають проблему, аналізують ситуацію, представляють свої ідеї та варіанти розв'язання проблеми в ході дискусії).

В цій статті хотілося б детальніше розглянути такі інноваційні методи, як проектне навчання та рольові ігри, які доречно використовувати у вищій школі.

В основі системи *проектного навчання* лежить творче засвоєння студентами знань у процесі самостійної пошукової діяльності, тобто проектування. Продукт проектування - навчальний проект, ним може бути текст виступу, реферат, доповідь, відеоматеріали і т. д.

Цілями та завданнями проектної технології є:

- Не тільки передати студентам суму знань, а ще й навчити здобувати ці знання самостійно, застосовуючи їх для розв'язання нових пізнавальних і практичних завдань;
- Сприяти формуванню у студентів комунікативних навичок;
- Прищепити студентам уміння користуватися дослідницькими прийомами: збирання інформації, аналізу з різних точок зору, висування гіпотез, вміння роботи висновки [4, с.3]

Характеризуючи проектну технологію, слід вказати на те, що це технологія навчання, реалізація якої розширює можливості традиційного опрацювання студентами певної теми (розділу), оскільки спрямована на створення під час виконання ними навчального проекту певного матеріального або інтелектуального продукту, що безпосередньо стосується теми (розділу). Передбачені навчальним проектом види діяльності здійснюються індивідуально або групою, при цьому студенти спілкуються між собою та консультуються з дорослими і в такий спосіб пригадують необхідні знання і набувають нових. Механізм реалізації проектної технології завжди орієнтований на самостійну індивідуальну, парну або групову діяльність, котра відбувається у певний проміжок часу[4, с.7].

Метод проектів передбачає дуже велику підготовчу роботу. Тому його краще використовувати при узагальненні та систематизації матеріалу[4, с.32].

Навчання іноземній мові на основі проектів відбувається в чотири етапи: підготовчий, виконавчий, презентаційний та підсумковий. Відповідно, система вправ з навчання іноземної мови на основі проектної методики реалізується в чотири етапи і містить такі групи вправ: на підготовчому етапі – для планування ходу проекту, для формування лексичних, граматичних, інтонаційних навичок мовлення; на виконавчому етапі – для розвитку вмінь аудіювання, читання, письма та говоріння, для організації пошуку письмової

інформації, для навчання укладання анкети, для навчання планування і проведення інтерв'ю, для організації проведення опитування, для навчання написання доповіді; на презентаційному етапі – для навчання усної презентації проектів та для організації презентації проекту; на підсумковому етапі – для контролю сформованості мовленнєвих навичок говоріння, аудіювання, читання і письма та для оцінювання проектів. Англійські вчені в галузі методики викладання мов розрізняють наступні види проектів: 1) груповий проект, в якому дослідження виконується групою студентів, але кожен студент окремо вивчає відповідний аспект обраної теми; 2) міні-дослідження, в якому студент виконує індивідуальне соціальне опитування (анкетування або співбесіда); 3) проект, який базується на роботі з літературними джерелами, де студент вибірково читає матеріал на тему, яка його цікавить[6].

Рольові ігри. Будь-яка гра вимагає дотримання певних правил та винахідливого їх використання. У процесі виконання рольових ігор створюються оптимальні умови для розвитку творчого мислення. Відповідно до піраміди засвоєння знань, розробленої американськими вченими у 80-х роках ХХ століття, 75 % інформації засвоюється через навчання дидактичними іграми[2].

Як зазначає Л.М. Карамушка, у сучасній психолого-педагогічній науці існують різні класифікації рольових ігор. Однією з можливих, на її думку, є класифікація використовуваних завдань та ролей. Відповідно до неї розрізняють навчально-рольові та ділові ігри. Основне призначення рольових ігор полягає в тому, щоб забезпечити всебічний та глибокий аналіз тієї чи іншої проблеми, використовуючи так звані навчальні ролі. Ділова гра спрямована на те, щоб, імітуючи реальні ділові (професійні, побутові тощо) ситуації, виконуючи справжні, а не навчальні ролі, студенти набували умінь та навичок, необхідних для виконання різних видів практичної діяльності [1, с. 788]. Рольова гра відбувається у кілька етапів. Спочатку викладач повідомляє тему, мету, інформує учасників

про зміст кожної ролі, після чого створюються ролі в групі. Далі відбувається опанування ролей і з'ясування суті проблемного питання чи ситуації. Протягом наступного етапу учасники готуються до обговорення проблеми чи програвання ситуації, тобто виробляють спільну думку щодо питань, які їм належить опрацювати на занятті, або виробляють умовлену певною роллю стратегію поведінки у конфлікті. У міру готовності студентів починається етап обговорення проблеми або програвання «реальної» ситуації. Послідовно слово мають різні ролі в групі, які висловлюють свою позицію щодо аналізованої проблеми, або ж моделюють виконання необхідних дій. Упродовж гри викладач ведучий визначає смислову лінію аналізу теоретичної проблеми або практичної ситуації, порушує додаткові питання та ставить завдання. Він заохочує всіх студентів до гри в атмосфері доброзичливості, взаємодопомоги, рівноправності. Педагог завершує заняття підбиттям підсумків, наголошуючи на змісті та реалізованості психологічно-методичного задуму. Рольова гра є одним з тих унікальних методів навчання, що допомагає студентам справлятися з невизначеністю. Рольова гра ставить їх у ситуацію, що включає обмеження, мотивацію, що існують у реальному світі, тому їй доцільно використовувати в процесі вивчення іноземної мови [2]. Використання рольового методу навчання позитивно впливає на процес оволодіння знаннями, оскільки підвищує інтерес до навчальних занять і взагалі до тих проблем, які розглядають у її процесі; відбувається зростання пізнавального інтересу до навчання; позитивно впливає на ставлення студентів до навчального процесу та інших форм занять; змінюється ставлення студентів до тих конкретних ситуацій, які служили предметом гри іноземною мовою, до людей, які були персонажами у грі; змінюється самооцінка студентів, вона стає більш об'єктивною, змінюються іноді й оцінки можливостей людського чинника; змінюються на краще взаємини студентів і викладачів

Висновки. Вважається, що найкращі рішення передової практики в методиці та методології вивчення іноземної мови це ті, які виявляються

найбільш результативними в досягненні цілей, поставлених на основі аналізу індивідуальних потреб студентів в конкретній соціальній ситуації. Результативність методів залежить від мотивації і характеристики даної групи студентів, а також від поточних технічних і кадрових можливостей[3]. Тому для викладача вищої школи сьогодні важливо постійно вдосконалювати власні знання про методи навчання іноземних мов та йти в ногу з часом. Адже використання саме інноваційних технологій навчання іноземних мов дає змогу створити на занятті природне середовище, розвиває мислення студентів і формує у них вміння, необхідні для сучасного суспільства, дозволяє приділити більше уваги формуванню навичок та вмінь самостійно здобувати знання в умовах дослідницької діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карамушка Л.М. Рольовагра // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред.. В.Г. Кремень. – К. :ЮрінкомІнтер, 2008. – 1040 с.
2. Киливник В.М. Рольовагра як один з методів активного навчання студентів іноземній мові. – Режим доступу: <http://mp2.umo.edu.ua/>
3. Климюк В.І. Короткий огляд методів навчання іноземної мови. – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com/>
4. Кравчук Г.Т. Проектна технологія навчання. - Режим доступу: <http://sayt-portfolio.at.ua/proektu.docx>
5. Стрельнікова О.В. Інтерактивні методи викладання англійської мови на неспеціальних факультетах ВНЗ // Наукові записки. Серія філологічна. 2009/ С.568-576]
6. Турчина Т.В. Проектне навчання на уроках іноземної мови. – Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua>

Пентій Крістіна Олегівна

м. Умань, Черкаська обл. пров. Богуна 7, кв.4

20300

т. 0936540554

kriss_tina_p@mail.ru

Уманський державний педагогічний

університет

імені Павла Тичини

викладач